List 37. **NOVICE** Tečaj LIV.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 11. septembra 1896.

Politiški oddelek.

Vidulich.

Višjim državnim pravdnikom v Gorici je imenovan tržaškega državnega pravdnika namestnik g. dr. Štefan Vidulich. To imenovanje je velicega pomena. Državni pravdnik je pri sodišču važna oseba. V katerem jeziku on vloži zatožnico, v tem navadno potem sodišče vse obravnava.

Posebno goriški Slovenci so se poslednji čas večkrat pritoževali, da se njih jezik prezira pri okrožnem sodišču v Gorici, zlasti so se porotne obravnave vršile navadno samo italijanski, naj so zatoženci bili tudi sami Slovenci.

Da take razmere niso naravne in ne pospešujejo pravosodja, je priznal celo pravosodni minister grof Gleispach. Obetal je, da bode po možnosti odpravil vse te nedostatnosti. Mi smo vedeli, da je grofu Gleispachu nemščina jako pri srcu, a iz njegovih govorov v začetku njegovega ministerskega poslovanja smo sklepali, da vsaj italijanskega gospodstva ne bode podpiral. Toda motili smo se. Obljub danih Slovencem še dosedaj nobene ni izpolnil in povod imamo misliti, da nima pravosodni minister dobre volje Slovencem pripomoči do narodne jednakopravnosti. Jedenkrat je govoril, da bode gledal z novimi imenovanji in premeščenji doseči pri sodiščih na Primorskem take razmere, da bode mogoče ozirati se na narodno jednakopravnost.

Imenovanje novega državnega pravdnika v Gorici je pa nam dokazalo, da so vse to bile le lepe besede. O Vidulichu je občno znano, da ne zna slovenski in da je tudi v Trstu očitno kazal, da je nasprotnik našega naroda. Če tacega moža pošlje vlada za državnega pravdnika v Gorico, je to očitno znamenje, da vlada nima dobre volje izvesti narodne jednakopravnosti.

Ko je bil grof Badeni v Ljubljani, je precej laskavo govoril s Slovenci, s katerimi je prišel v dotiko in se je nam kazal jako naklonjenega. Koliko je bilo v tem iskrenosti, mi ne bodemo ugibali, a to pa moramo reči, če bode njegov pravosodni minister tako postopal, kakor postopa doslej, da Slovenci v sedanjo vlado ne moremo dobiti zaupanja.

Pravosodnemu ministru pač tudi ni manjkalo sposobnejših prosilcev, a slovenski juristi se pri imenovanjih očitno prezirajo. Goriški Slovenci bodo sedaj morali biti še hujši boj za narodno jednakopravnost. Predsednik goriškega okrožnega sodišča tudi ni prijatelj slovenščini in prepričani smemo biti, da bode odslej pri goriškem okrožnem sodišču se slovenščina še bolj prezirala, kakor poprej.

Minister Gleispach je pa že poprej pokazal na Štajerskem svoje nasprotje do nas Slovencev. Od celjskega okrožnega sodišča je odpravil vse slovenske uradnike, da celo pri južnoštajerskih okrajnih sodiščih je nastavil Nemce, katerih znanje slovenščine je jako dvomljivo, naj so jo že iskali ali pa ne.

Sedanja vlada je slabša, nego je bila Windischgrätzova. Windischgrätz je bil samo obljubil, da hoče Nemcem in Italijanom varovati njih narodno posest, a Badenijeva vlada pa uriva celo nemške in italijanske uradnike na mesta, kjer jih poprej ni bilo. S takimi imenovanji se hoče zapreti pot do narodne jednakopravnosti. Da se pa upa vlada s Slovenci tako postopati, ste pa krivi dve stvari. Prvi uzrok je, da smo Jugoslovani v državnem zboru razbiti v več frakcij. Zato ne pridemo v parlamentu v poštev. Drugi uzrok je pa, da se nekateri slovenski poslanci še vedno drže Hohenwartovega kluba, kateri podpira vsako vlado. Na Hohenwarta in na njegov klub se vlada dosti ne ozira, ker ve, da je od te strani popolnoma gotova podpore.

Za to smo mi z veseljem pozdravljali misel, da se zjedinijo Slovenci zopet v jeden klub na Dunaju. Če bi se bilo to zgodilo, bi tako imenovanje, kot je Vidulichovo v Gorici ne bilo mogoče. Zato pa nas vsi razlogi, ki so se navajali proti zjedinjenju niso o drugem prepričali, d

nekateri hočejo razpor za vsako ceno, naj ima narod slovenski od tega še tako škodo.

Navajanje verske šole je bilo povse neosnovano, ker noben slovenski poslanec ni odločno proti verski šoli, ako bode le mogoče doseči jo, da bode ob jednem tudi narodna. Sicer pa ne vemo, zakaj bi sedaj to vprašanje bilo najedenkrat tako nujno, ko vendar vemo, da se je pod koalicijsko vlado bila s tako lahkim srcem odložilo. Sicer pa mi dvomimo, da bi novi državni zbor že imel zato potrebno večino, ako se ne bode v tej stvari doseglo kako sporazumljenje s Čehi. Protiliberalni Nemci nikakor niso vsi za versko šolo, temveč so samo zato, da se otroci v šoli ločijo po veri. Do verske šole bi bilo jedino mogoče priti, če se v tem oziru mej slovanskimi poslanci doseže jedinost, in to bode pa mogoče, če se bode pri premembi šolskega zakona oziralo tudi na narodne potrebe.

Treba bode pač še več takih imenovanj, kakor je Vidulichovo, predno Slovenci pridemo do spoznanja, da domači prepir nikomur nič ne koristi, temveč nam le škoduje. Reči pa moramo, da ni upanja, da bi tisti politiki, ki se dandanes upirajo spravi, se kdaj poboljšali. Oni dobro vedo, da je prepir narodu škodljiv, a njim na narodni koristi ni dosti ležeče. Še le narod sam more narediti slogo, če odrine vse, kar bi slogi se ustavljalo, naj je že v tem ali onem taboru. Seveda narod sam še ne bode spoznal kmalu svojih pravih prijateljev in nasprotnikov in izrekel svoje sodbe.

Politični pregled.

Katoliški shod. — Minoli teden je bil avstrijski katoliški shod v Solnogradu. Obnovil je že znane resolucije raznih katoliških shodov. Glede srednjih šol je izrekel zahtevo, da se iz učnih knjig odpravi vse, kar bi utegnilo nasprotovati veri. Pri maturi naj se izprašuje iz veronauka, dijaki, ki so znani zaradi nenravnega življenja ali brezverskega mišljenja, naj se ne puste k maturi. Na shodu se je izrazila nada, da se katoliško vseučilišče osnuje že 1898 leta. V s cijalnem oziru je omeniti, da se je shod izrekel za 8urni delavnik v rudnikih. Če bodo le tisti posestniki rudnikov, ki so bili na shodu, 8urni delavnik zares upeljali. Shod je bil obilno obiskan. Udeležilo se ga je nad 800 udeležencev iz raznih krajev Avstrije. Dunajski krščanski socijalisti niso prišli na shod, pač pa so shod brzojavno pozdravili. Na shod baje niso šli iz ozira na narodne Nemce, s katerimi so sedaj v zvezi. Shod se je tudi izrekel za narodno jednakopravnost, in deželno samoupravo. To bi dunajskim krščanskim socijalistom gotovo ne bilo ugajalo, da so bili na shodu, ker so zadnji čas močno nemškonarodni.

Volitve za deželne zbore. — Na Koroškem utegnejo Slovenci pridobiti jeden mandat v šmohorskem volilnem okraju, v beljaškem in celovškem volilnem okraju bi tudi bili zmagali konservativci, ako bi bili nemški konservativci kaj delali, a so se zanašali samo na Slovence. V veleposestvu pa agituje knezoškof Kahn sam, a najbrž ne s posebnim uspehom. Na Štajerskem se sedaj vrše prvotne volitve, a iz njih se ne da še nič posneti, kakšen bode izid volitev. Udeležba pri prvotnih volitvah je jako majhna. Kmetje imajo preveč dela in tudi volitvam posebne važnosti ne pripisujejo. Agitacija je res huda, a se suče le okrog stvarij, ki kmeta le malo brigajo. Na Dolenjem Avstrijskem je pa več liberalcev že prestopilo k protisemitom, da le pridejo zopet v deželni zbor.

Nemci in Čehi. — Župan žatskega mesta na Češkem je izdal neki oklic na prebivalstvo, naj svoje otroke pošiljajo le v nemške šole, da se varuje nemški značaj tega mesta in se obvaruje dolžnosti, da bi moralo osnovati češko šolo, kar bi bilo mogoče samo z znatnim zvišanjem občinskih priklad. Tamošnji nemški list pa pravi, da Nemci otrok gotovo ne bodo pošiljali v češko šolo, to bi utegnili storiti le bogato z otroki obdarovani Čehi, kateri so pri Nemcih v službah. Nemško prijateljstvo pa more vse storiti, da se Čehom za to vzame veselje. Tako se preti Čehom, da bi se le onemogočila češka šola. Tako pisanje pač najbolje dokazuje, kdo je zatiran na Češkem. Mi se nadejamo, da se Nemcem ne posreči, da bi pripravili Čehe ob njih pravice.

Rusija. — Ruski car in carica mudila sta se minole dni na obisku nemškega cesarja v Vratislavi. Sprejem carske dvojice od strani nemškega cesarja je bil prisrčen. Prihodnje dni obiščeta car in carica Francosko. To potovanje ruske carske dvojice nima sicer na sebi oficijelnega političnega značaja in ima vir le v aktu uljudnosti, vendar se bo spregovorila o priliki teh posetov marsikatera politiko zadevajoča beseda in v tem tiči važnost potovanja ruskega carja po Evropi. Brezdvomno se s tem močno utrdi evropski mir. Mogočna ruska država ima velik upliv pri drugih in če njen vladar prijazno obišče druge evropske gospodarje, pomeni to veliko. Vkljub velikim zamotanostnim na Balkanu se torej z ozirom na prijazne odnošaje evropskih vladarjev ni bati vojske.

Turčija. — Zadnje moritve v Carigradu so bile grozne in zelo obsežne. Dognalo se je, da je bilo ubitih do 7000 Armencev. Turška policija in uradniki, mesto da bi bili svoje mohamedanske ljudi mirili, so jih še ščuvali na Armence. Uboge armenske pare so kar žive, povezane v vreče, metali v morje. Po armenskih hišah je mohamedanska druhal nečuveno ropala. Sedaj je nekoliko mir. Velevlasti so nekoliko pritisnile na turško vlado in zahtevale miru. Le žal, da velevlasti krepkeje ne primejo turške vlade. Pa vsaka stvar ima svojo mejo in konec mohamedanskih grozovitostij in ž njimi tudi Turčije mora priti. — Sultan je na pritisk velevlastij dovolil take reforme za Kreto, da so ž njimi kristijani zadovoljni. Mohamedanci silno divjajo proti vsakim reformam, ker vedo, da bi bili v svojem počenjanju prikrajšani in ker si ne morejo misliti, da bi bili kristijani ž njimi jednakopravni. Bati se je, da ne bi mohamedanci s svojim rogoviljenjem proti reformam zavlekli izvedbo teh.

Obrtnija.

Stavbenski red
deželnega stolnega mesta Ljubljane

z dne 25. maja t. l.

(Dalje.)

Stropi iz tramov, poprečnikov in stropnikov, potem gornji podje z železno konstrukcijo.

§ 47. Stavbinskemu gospodarju je dano na prosto voljo, uporabljati strope iz tramov, poprečnikov in stropnikov ali pa strope, ki se opirajo na železno konstrukcijo.

Kadar se izvolijo stropi iz tramov, tedaj morajo tramovi, merjeni na surovem zidovju, na obeh straneh po 0·15 *m* sezati v zid, na katerem leže; pri stropih iz tramov se morajo v najvišjem nadstropju čez tramove položiti najmenj 5 *cm* debeli plohi.

Vsi leseni stropi se morajo z ognja varnim nasipom od tal gorenjega nadstropja osamiti in zlasti oni pod

streho biti tako močno narejeni, da se padcu težkih teles zadostno upirajo ter na drugi strani razširjanje ognja otežujejo ali popolnoma preprečijo.

Za nasipanje gornjih stropov, kakor tudi za podsipanje podnic rabiti je sploh suh in čist materijal. Nasip od starih poslopij, naj si je žgan ali ne, je ravno tako izključen, kakor lahko unamljive tvarine, kot žaganje in druge take stvari.

Obloki, ki počivajo naravnost na zidovih in vsi drugi obloki z večjimi razpetinami, so samo v kletih in v pritličnih prostorih dopuščeni in sicer z najmenj $^1/_7$ obločne višine; vselej pa morajo biti opore z vezmi dobro zvezane.

Vodoravni obloki smejo se samo tedaj dopuščati, če so po konstrukcijah, katere so se že obnesle, projektovane. Te konstrukcije imajo se v črtežih detailirano poočiti. Obloki med traverzami se smejo tudi v zgornjih nadstropjih uporabljati, pri tem pa mora obločna višina znašati najmenj $^1/_8$ razpetine in obločna polja morajo, kadar delajo zaporedno vrsto večje dolžine, biti med seboj in med opornimi zidovi zvezana s poteznimi vezmi. — Oblastvu je pridržano, da sme v posebnih slučajih ukazati uporabo Mounierjevih oblokov.

Kadar se oblastvu zdi potrebno v zavarovanje nosilnosti večjih ali posebno sestavljenih stropov narediti obremenilno poskušnjo, tedaj mora to določiti pri podelitvi stavbinskega dovolila ter naznaniti, s koliko težo in kako je napraviti poskušnjo.

Dvorišča in zračni preduhi.

§ 48. Dvorišča se morajo ukazati tako prostorna, da dajo bližnjim prostorom z ozirom na višino poslopja dovoljno in, ker je moč, direktno svetlobo in zadostno zraku. Ista morajo biti napravljena tako, da se more naravnost s ceste ali z ulic nanje priti in da so tam, kjer se uporaplja več dvorič, ista z vhodi za pešce in vozove med seboj v zvezi.

Pri zazidanji posameznih stavišč mora najmenj 15 % skupne ploskovne mere ostati nezazidane in od te mora večji del pripasti glavnemu dvorišču. Dvorišča morajo biti v padci pomostena (tlakovana) in napraviti je na njih za odtekanje dežnice odprtine, ki se dado odpirati s pripravo, da se v njih lovi naplavina.

Dvorišča z vrhno svetlobo je samo tam, kjer se jih ni moči ogniti, dopuščati za razsvetljavo in ventilacijo postranskih prostorov ter morajo, kadar naj bi služila za razsvetljavo stanovanj in kuhinj, pri največ dvonadstropnih poslopjih imeti najmenj 12 m^2 osnovne ploskve, pri višjih poslopjih pa je računati najmenj 1 m^2 osnovne ploskve za vsak kurentni meter višine dvorišča z vrhno svetlobo. Vendar pa se taka dvorišča, če se vanje odpirajo straniščna okna, ne smejo uporabljati za razsvetljavo in prezrakovanj stanovanj in kuhenj. Kadar pa dvorišča z vrhno svetlobo služijo samo za razsvetljavo hodnikov, stranišč ali drugih prostorov, v katerih ne stanuje nihče, tedaj zadostuje zanje pri največ dvonadstropnih poslopjih najmenj 6 m^2 ploskve, pri višjih poslopjih pa je računiti po najmenj 0.5 m^2 osnovne ploskve na vsak kurentni meter višine dvorišča z vrho svetlobo.

Zračni preduhi za ventilacijo stranišč ne smejo imeti pri največ dvonadstropnih poslopjih menj nego 1 m^2 premera, morajo pa pri višjih poslopjih dobiti najmenj 0·1 m^2 osnovne ploskve na vsak kurentni meter višine zračnega preduha.

Vsa dvorišča z vrhno svetlobo in vse zračne preduhe je zaradi ventilacije v višini glavnega dvorišča ali v višini ceste ali ulic zvezati po zrakovodnih kanalih primernega preseka s temi zračnimi prostori.

Pri stavišči, ki se ne zidajo v prvi vrsti v stanovanske namene, kakor tudi tam, ker se strinjajo hišna dvorišč in dvorišča z vrho svetlobo več poslopji in naposled pri takšnih, med obstoječimi poslopjih ležečih staviščih in parcelah, katerih bi ne bilo mogoče drugače zazidati, nego da se odjenja od predstoječih pravil, je pridržano stavbinskemu oblastvu, z ozirom na velikost dvorišč dovoljevati krajnim razmeram primerne olajšave.

Kurilne naprave in kurišča v obče.

§ 49. Vsaka kurilna naprava in vsak s kuriščem v zvezi stoječi prostor mora biti zidan iz ognjevarnega gradiva, od vseh gorivih tvarin ločen z najmenj 0.15 m^2 debelim dobro vezanim zidom in vsaka odprtina v kurišči mora biti narejena tako, da se da namenu primerno zapirati.

Peči.

§ 50. Lončene ali zidane peči morajo imeti pod pepeljakom na tleh dvojno ležeči pomost iz opeke, železne peči pa podloženo proti ognju varno ploščo ali železno pločevino.

Dno pepelnjaka mora ležati najmenj 0·15 m od tlâ.

Prepovedano je pri pečeh napravljati zaklopnice.

Pri ognjiščih, na katerih se kuha, je dopuščeno narejati uravnavno pripravo, ki pa vendar ne sme popolnoma zapirati prepiha.

Kuhinje.

§ 51. Kuhinje z odprtimi ognjišči morajo biti oblokane, s tako zvanimi dimovnimi ali ognjenimi plašči oskrbena, in tla morajo biti pomostena s kamenjem ali z drugim ognjevarnim gradivom.

Pri kuhinjah s štedilnimi ali poletnimi ognjišči, v obče z zaprtimi kurišči, zadostuje, da so kurilne cevi (dimovne tuljave, dimniki) proti užiganju zavarovane, a nenarejene tako, da je lahko priti do dimnika in da se snažiti more ta brez ovire.

Tla in stropi takšnih kuhinj smejo biti leseni, a stropi morajo biti štukaturani. Pred kurišči mora biti narejen najmenj 0·45 m širok pomost ali položena ploščevina. Sicer je v vseh kuhinjah skrbeti za to, da se primerno odvajajo pare. Tudi pri najmanjših stanovanjih mora osnovna ploskev kuhinje meriti vsaj 6 m^2; njena višina pa naj je jednaka z ono sob.

(Dalje sledi.)

*

Obrtnijske raznoterosti.

Usnje se očisti plesnobe, ako se namaže z zredčeno karbolno kislino. Karbolna kislina uniči vse tiste gljivice, ki prouzročajo plesnobo.

Pranje bele flanele. Bela flanela kaj rada po pranju postane rumena. Če se pa vzame za pranje dežnico, v kateri se je raztopilo na 100 litrov vode 3 kilo marseljskega mila in poldrugi liter salmijakovca, ostane flanela vedno bela.

Prvi parnik čez Atlantsko morje. Leta 1849. je parnik Sowenal prvi peljal iz Amerike v Evropo. Vozil je 28 dnij. Mej vožnjo se je posluževal tudi jarbol.

Srebrne stvari čistiti je najložje, če se denejo v gorko razstopljino vinskega kamna in z usnjem lepo ščistijo. Tudi je dobro, ako srebrne stvari sčistimo z lugom, v katerega so dali nekaj galuna in mila. Srebrne stvari moramo potem dobro obrisati s kako platneno cunjo.

Odpust zemljiškega davka in sladorne premije.

„Novice“ so bile jedini slovenski list, ki so o svojem času povedale, kako so slovenski poslanci glasovali, ko je šlo za popust zemljiškega davka vsled davčne reforme. Naše pisanje pač nekaterim gospodom ni bilo všeč, ker se je spoznalo, da nekateri poslanci, kateri doma po shodih vedno govore, kako je jim na Dunaju interes malega kmeta na srcu, na Dunaju pa v resnici toliko ne gledajo na kmeta, temveč so jim koristi bogatih veleposestnikov bolje pri srcu. Ko bi se bil vsprejel dotični Pacakov predlog, bi bili imeli kmetje od dotičnega popusta kaj dobička, tako se pa jim odpiše le nekaj krajcarjev, dočim se bode nekaterim veleposestnikom, ki sami ne vedo, kako se obdeluje zemlja v potu obraza, odpisali tisočaki.

Seveda tudi ni bilo po volji nekaterim poslancem, da je gospod Koblar stvar naravnost povedal na shodu v Idriji. Jeden govornikov nasprotne stranke je skušal vtis te stvari s tem uničiti, da je poslanca vprašal, kako je on glasoval glede premij na izvoz sladorja iz naše države. Kaj je poslanec odgovoril na to vprašanje, mi ne vemo, ker poročila o shodu v Idriji, kakor so jih priobčili časopisi, o tem molče, nam se pa tudi o tem ni od nobene strani poročalo. To, kar je „Slovenec“ povedal, da se je sklicevalo na shodu, da interesi kmetov ne morejo biti poslancu nič mari, je tako neumno, da ne moremo verjeti. Sicer mi radi verjamemo, da cele stvari mnogi na shodu niso razumeli, mej drugim tisti najmanj, ki je stavil do poslanca omenjeno vprašanje.

Tudi tukaj je šlo v prvi vrsti za koristi veleposestnikov, kateri izdelujejo največ sladorja. Naš list tega ni zagovarjal, ker dobro ve, da se bogatim češkim veleposestnikom tako slabo ne godi, da bi potrebovali podpore od države. Razlika je pa vendar posebno mej prvo in to stvarjo velika. V prvem slučaju je šlo za precej znatno olajšanje kmetu, v drugem pa le za neznatno. Dovolilo se je namreč 4 milijone povišanja premij. Teh štirih milijonov pa ne plačajo samo kmetje, temveč se razdele na vse davkoplačevalce. Če pomislimo, da zemljiški davek znaša 36 milijonov goldinarjev, dočim znašajo vsi dohodki države na 400 milijonov goldinarjev, potem vidimo, da na kmete dobrega pol milijona pride. In še od tega neznatnega zneska pride jako velik del na veleposestnike. Kmetje bi morda 1 ali 2 krajcarja manj davka plačali. V tem oziru se pač ne splača govoriti o kaki izdaji kmetskih koristij. Kdor o tem govori, ljudi slepi ali pa o celi stvari nima nobenega pojma.

Sicer je pa tukaj šlo se za nekaj druzega. Od sladorne industrije imajo dobiček kmetje, ki v veliki meri pridelujejo peso. To je bilo povod, da so mladočeški poslanci glasovali za povišanje premij, ki veleposestnikom gotovo niso naklonjeni. Da bi morda tovarnarji dosti skrčili izvažanje sladorja, ako se jim višje premije ne dovolijo, mi ne verjamemo, a toliko pa lahko rečemo, da novih sladornih tovarn bi pa gotovo ne zidali. Našemu dolenjskemu kmetu se pa misli s tem pomagati, da se upeljejo ondu sladorne, da bodo kmetje pridelovali in prodajali sladorno peso. S tem dobe ljudje delo, ki ga manjka po Dolenjskem, da jim ne bode treba siliti v Ameriko. To je stvar, ki je po našem mnenju odločila slovenske poslance, da so glasovali za povišanje sladornih premij.

Največja škoda od sladornih premij je ta, da se s tem draži slador v Avstriji, ker ga lahko tovarnarji za višjo ceno izvažajo. Toda kmetje običajno ne rabijo dosti sladorja in torej tudi v tem oziru ne zadeva škodo v prvi vrsti kmeta, temveč druge stanove. Mi ne odobravamo, da so se dovolili sladornim fabrikantom štirje milijoni, ter sploh ne odobravamo, da se podpira veliki kapitalizem, a za svojo dolžnost smo pa smatrali stvar pojasniti, da ne bodo imeli ljudje o tem napačnih pojmov in se zlasti ne bode kmetom dopovedovalo, da so se ti milijoni vzeli iz njegovih žepov. Če je gospod Koblar v tem vprašanju glasoval vzajemno z drugimi slovenskimi poslanci, je pač storil bolje v interesu kmetov, kakor pa kmetom v škodo.

Kmetijske raznoterosti.

Sladorna pesa se da tudi pridelovati samo z umetnim gnojem. Gnojiti se jej mora s čilskim solitrom in superfosfatom. Tako gnojenje je še zaradi tega dobro, ker plevel ne raste. Umetno gnojenje je tudi ceneje v krajih, kjer nimajo dosti živine.

Divje živali prenašalke bolezni. Dokazalo se je, da zajci, vrane in zlasti škorci, ki se posebno drže goved, večkrat zaneso bolezen na parkljih s kraja v kraj. Največ se te živali na poljih nalezejo bolezenskih gliv od gnoja bolnih živalij in jih potem dalje zanese. Zato naj se gnoj od bolne živine ne pušča ležati na polju, temveč naj se precej zagrebe.

Jesensko gnojenje sadnim drevesom. V avgustu in septembru se delajo sadni brsti za drugo leto. Da se jih več naredi in da so lepi, je dobro, če se v tem času drevesom gnoji, najbolje, če se priliva z vodo, v kateri se je raztopilo na 100 litrov 1 kilogram superfosfata in pol kilograma kalijevega sulfata.

Poučni in zabavni del.

Krištof Kolumb.

(Zgodovinski roman. Ruski spisal E. Šreknik.)

(Dalje.)

Deveto poglavje.

Nepričakovan uspeh.

Razžaljenje Kolumba po markizi de Moja je izgnalo iz njegove glave vse drugo, kar se je zgodilo v njeni hiši, ne izvzemši prvotnega globokega vtisa, kateri je nanj napravilo to, da ga je Beatrisa bila tako presrčno vsprejela. Ves se je udal svojim znanstvenim delom in težko je čakal dne, ko bode mogel stopiti pred vladarja Kastilijo in Aragonijo s svojimi načrti, upi in prošnjami. Ta dan se je vedno odmikal. Če se je tudi prizadeval Alonzo de Kvintanilja, da izposluje svojemu gostu vsprejem pri kraljici Izabeli, vendar se mu ni posrečilo, njegova prizadevanja je prekrižal sovražni upliv markize de Moja in pa kraljičinega duhovnika Ferdinanda de Talavera . . .

Polen žalostnih mislij šel je nekoč Kolumb po ulicah salamanskih. Nakrat se je blizu njega oglasil večerni zvon. Pobožno se je odkril in pogledal okrog, iz katere cerkve prihaja ta klic k molitvi in videl je, da je pred veliko cerkvijo sv. Štefana, v katero je šla tolpa pobožnikov. Čuteč potrebo molitvene tolažbe, je Kolumb se pomešal mej ljudi in ko je prišel v cerkev, je pokleknil pred podobo matere božje in prosil njene pomoči. Potolažen in okrepčan z molitvijo, je Kolumb že hotel vstati, ko je zraven njega pokleknila neka dama. Njen obraz je bil zakrit z gostim pajčolanom, a njena postava zdela se je Kolumbu znana, in klečeč dalje je uprl bistre oči na neznanko. Dama je tudi povesila oči in lahak klic začudenja zaslišal se je izpod njenega pajčolana.

— Gospod Kolumb — zašepetala je — jaz moram govoriti z vami. Pojdite skozi stranska vrata, pridem kmalu za vami . . .

Kolumb je prikimal z glavo, vstal in šel proti stranskim vratom. Kmalu je vstala Beatrisa — ta je bila — globoko se priklanjajoč pred podobami, je šla na ono mesto, kjer jo je čakal Kolumb.

— O, gospod Kolumb, zakaj se nas tako ogibljete, — je rekla proseč.

— Mari je prijetno, dati se ponižavati? — odgovoril je z očitanjem.

— Sveta Marija Devica, jaz nisem ničesa kriva. Koliko sem že pretrpela . . . zaradi vas . . .

— Zaradi mene? gospa. Kako hočem to umeti?

— Vi mislite, da ne vem, kako si Alonz de Kvintanilja prizadeva, da bi vam izposloval avdijenco pri kraljici, ali vedno brez uspeha? Jaz vse to vem in se mučim, a ne morem pomagati rešitelju svojega življenja. Toda le imejte potrpljenje, obljubila sem vam svojo pomoč, in zaklinjam se pri Mariji Devici, da bodem to storila ne ozirajoč se na vse ovire! . . .

— Kaj pa vi hočete in morete storiti gospa? Proti meni je vse, kakor bi se bil svet zarotil, da mi zapre pot!

— Jaz še sama ne vem — odgovorila je s čuvstvom — a nekaj govori v mojem srcu, da sem jaz poklicana vam pogladiti pot do slave. Jutri pride sem kralj in ž njim toledski nadškof Peter Gonzales de Mendoza, velik kardinal, katerega imenujejo tretjega kralja španskega po njegovem uplivu pri dvoru. Na njegov prihod jaz stavim svoje nade. On je bil nekdaj prijatelj mojega očeta in najbrž vam iz spomina na to prijateljstvo ne odreče pomoči . . .

— Kakor so tudi dobre vaše namere, gospa — rekel je Kolumb — pa jaz vendar moram vas prositi, da ničesa ne storite, kar bi utegnilo vzbuditi kake slabe govorice o vas. Svoje načrte sem posvetil nebesom in od ondu pričakujem pomoči.

— Tako je, gospod, a rok vendar ne smemo držati križem, temveč delovati moramo z vsemi silami, — odgovorila je goreče Beatrisa.

Kolumb je hitro pogledal Beatriso, a je nehote povesil oči pred njenim plamtečim pogledom. Ni mogel premagovati čuvstev, ki so se ga polastile, prijel je za roko gospo Beatriso ter jo jel poljubljati

. . . . . .

Tretji dan po prihodu kralja v Salamanko, je veliki španski kardinal Peter Gonzales de Mendoza sedel v svoji sobi za pisalno mizo in delal opazke na karti Galicije, ki je ležala pred njim, po tem kakeršna poročila je dobil. Stvar je šla slabo, in kardinal, ki je bil bolje vajen sukati meč, kakor pa pero, je bil jako nevoljen.

— Zaklinjam se pri sv. Jakobu, ni lahko sestaviti po teh podatkih jasnega načrta puntajočih se krajev. Ko bi jaz imel izvedenega človeka pri roki.

Z vzdihom se je zopet lotil dela, a jedva je naredil nekaj črt, že ga moti prihod služabnika.

— Kaj je? — vprašal je nevoljno kardinal.

— Neka dama želi videti vašo svetlost.

— Povej jej, da imam delo!

— Sem jej že rekel, a ona noče ničesa slišati, in posili hoče avdijenco pri vaši svetlosti.

— To mora biti kaj odločna oseba. Kaj je storiti? Jeli povedala svoje ime?

— Ne, ga noče povedati . . . Dala mi je prstan z naročilom, naj ga pokažem vaši svetlosti.

— Prstan? Pokaži ga!

Služabnik je podal prstan. Jedva je veliki kardinal ga vzel v roke; je skočil kvišku.

— Sveta Mati Božja, to je moj prstan, katerega sem bil dal gospodu Enrikecu! Prepeljite takoj notri gospo!

Služabnik je odšel in kmalu so se vrata odprla in na pragu se je pokazala lepa postava gospe Beatrise.

Veliki kardinal jej je hitel naproti.

— Vi imate ta prstan, ki vam, gospa, vselej odpre vrata kardinalova! — zaklical je ljubeznjivo. Smem li vprašati, od kod ste ga dobili.

— Dobila sem ga iz rok mojega pokojnega očeta, vaša svetlost.

— Vi ste torej hči nepozabnega mojega mladostnega tovariša.

Beatrisa se je molče poklonila.

— Kje je sedaj vaš oče?

— Pred jednim letom mi je umrl v revščini in pomankanju.

— Zakaj ni poiskal mene in me poprosil za pomoč?

— Bil je preveč ponosen. Ne bil bi vzel miloščine, naj mu je še tako hudo šlo.

— In vi ste tedaj v težavnem položaju? — vprašal je s sočuvstvom kardinal.

— Ne, sedaj tega ne morem reči. Vsled smrti strijca z materine strani sem podedovala znatno premoženje. Sedaj sem pod varstvom markize de Moja, a čez nekaj mesecev neha varuštvo in bodem samostojna vlastelinka.

— Tako torej vas osoda ne preganja... Kako da vas nisem nikoli našel v markizini hiši?

— Jaz sem še le nedavno preselila se k njej. Vaša svetlost je ta čas vedno spremljala kralja in ž njim delila nevarnosti vojne.

— Tako je, gospa... Kako je vaše ime?

— Beatrisa.

— Tako, mila Beatrisa, usedite se in povejte meni vse o vašem očetu in kar je vas prepeljalo k meni.

Beatrisa je sedla na povabilo kardinalovo in opisala je v kratkih besedah, kako je oče umrl in kaj je doživela v gorah Siere Nevade.

— In, vaša svetlost, — končala je, — prišla sem prositi za tega tujca, kateri mi je rešil življenje. On, kateri se ni pomišljal zastaviti svoje življenje za našo rešitev, že mnogo let dela načrte dostojne kralja, a ne more jih uresničiti. Na vsakem koraku delajo se mu ovire, da bi ne mogel dobiti avdijence pri kralju.

— Vi ste vzbudili v meni veliko zanimanje — rekel je vidno vznemirjen kardinal, smehljajoč se, ko je videl, da je dama vznemirjena. — Kako je pa ime vašemu rešitelju in načrtarju.

— Krištof Kolumb, ga imenujejo.

— Krištof, Kolumb, to ime mi je že nekako znano! Kje sem ga že slišal?...

Veliki kardinal se je zamislil. Nakrat se je pa udaril po čelu.

— Se že spominjam! To je gotovo oni Kolumb, ki je pred nekoliko časa prinesel kraljičinemu duhovniku pismo od prijorja rabidskega samostana. On predlaga, da se odpravi ekspedicija, kateri bi bil namen, najti pot v Indijo in odkriti nove dežele na zapadu.

— Prav imate, vaša svetlost!

— In vi, gospa, odobrujete njegove načrte?

— To je velika ideja, katero je Kolumbu vdihnil Bog sam! — odgovorila je naudušeno Beatrisa in uprla svoje lepe oči v kardinala.

— Tudi, če domnevanja Kolumbova, kakor sem slišal od kraljičinega duhovnika, nasprotujejo krščanskim naukom?

— To ne more biti, vaša svetlost! — zaklicala je prepričano Beatrisa. — Videti je bilo treba s kako pobožnostjo in vero je prosil varstva nebes za sebe in za vse sopotnike pri našem dogodku v Sieri Nevadi. Človek, ki zna tako moliti, mora biti pravi kristijan, in se ne bode ničesa lotil, kar bi nasprotovalo učenju cerkve Kristusove!

Veliki kardinal je začudeno gledal gorečo zagovornico Kolumbovo.

— Dobro, dete moje, — rekel je naposled in stisnil roko Beatrisi. — Pokličem k sebi tega Genučana in pregledam načrte njegove. Če dokaže, da v njih ni ničesa, kar nasprotuje naukom svetih očetov, in resnicam kristijanske vere, ga rad predstavim njiju veličanstvoma.

— Tisočkrat vas zahvalim, vaša svetlost!

Veliki kardinal je čutil, da je lepa ročica, katero je držal v rokah, se tresla. pogledal je v obraz Beatrisi, ki je bil zažarel.

— Vi se jako zanimate za tega Genučana, dete moje, — rekel je kardinal prijazno in resno; — a jaz svetujem, ne udajajte se prijetnim nadam, ki so pogosto goljufljive.

— Če mu, vaša svetlost, skažite svojo milost, tedaj...

Beatrisa je umolknila in povesila oči.

— Če je le vreden naše pozornosti in milosti, je bode dobil. Kje je sedaj?

— Vživa gostoljubnost gospoda Alonza de Kvintanilja.

— V takem slučaju Genučan sedaj takoj meni lahko koristi. Tu sem se pripravil, da napravim za kralja zemljevid puntajoče se Galicije. Gospod Kolumb bode to hitreje in bolje izdelal, kakor bi jaz. Poleg tega je to najboljši pot k temu, kar ste vi prosili!

— Seveda, vaša svetlost! — zaklicala je naudušeno Beatrisa in poljubila roko kardinalu.

— In vi gotovo želite, da najin razgovor ostane tajin?

— Vi čitate v mojem srcu, kakor v odprti knjigi, vaša svetlost. Čitali ste celo to, kar se nisem upala povedati.

No sedaj pa le pojdite, dete moje! Nad vami bodi vedno milost našega Gospoda Jezusa Kristusa.

Če bode vam česa treba, spomnite se prijatelja vašega očeta; storil bodem vse, kar je v moji moči.

Očetovski je kardinal objel Beatriso in jo peljal do vrat. Jedva je odšla Beatrisa, kar je kardinal poklical svojega slugo; zbral črteže in opombe razmetane po njegovi mizi, zapečatil jih v velik zavitek in k njim pridejal pismo gospodu de Kvintanilja.

— Nesite takoj to pismo k gospodu Alonzu de Kvintinilja.

Sluga se je nizko priklonil in hitel izpolniti dano naročilo.

Ne malo začuden vsled nepričakovanega pisma Kolumbovega je gospod Alonz hitel k Kolumbu.

— Poglejte, gospod Kolumb, — je veselo zaklical, ko je vstopil v sobo svojega gosta; tukaj je pismo od mogočnega tretjega kralja Španije, z vprašanjem glede vaših zemljepisnih načrtov in s prošnjo, da mu narišete zemljepis puntajoče se Galicije, da jo predloži kralju.

— Od velicega kardinala?

— Od njega samega, — odgovoril je Alonz. — Ob jednem vas prosi, da osebno prinesete k njemu črteže, da vas bolje spozna. Dobili smo igro.

— Vsekako so se moje nade zopet oživele, blagorodni gospod, — rekel je Kolumb in srčno stisnil roko gostoljubnemu gospodarju, in nehote se je spomnil poslednjega razgovora z Beatriso.

— To je vse njeno delo! — je tiho šepetal, ko je bil zopet sam v sobi. — Ona je moj angel varuh!...

Čez dva dni je bil Kolumb že v sobi gospoda kardinala z gotovim zemljevidom.

— Mojsterski ste naredili svoje delo, gospod Kolumb. Vidi se, da mi niso preveč hvalili vaše spretnosti! — zaklical je kardinal, ogledujoč zemljevid.

— Prav z mladosti sem se učil risanja zemljevidov, vaša svetlost, — je skromno rekel Kolumb.

— Vsekako, gospod, — nadaljeval je kardinal, — ste velik mojster v svojem delu in če so vaši načrti, o katerih sem slišal, le za polovico tako točni in jasni, kakor je ta črtež, ne bodem se obotavljal, predložiti jih njiju veličanstvoma. Toda jaz sem slišal, da se vzlic učenju cerkve držite misli, da je zemlja okrogla. Vidite v 103. psalmu čitamo: „Nebo pokriva zemljo“ in apostol Pavel primerja zemljo s šotorom. Bi li bilo to mogoče, da je zemlja okrogla?

— Vaša svetlost, oprostite, — odgovoril je Kolumb, če vas na to opozorim, da proroki in apostoli niso bili zemljepisci, in so rabili izraze, ko so bili tedaj v navadi. Jaz sem se z marljivostjo učil svetega pisma, a nikjer nisem ničesa našel, kar bi nasprotovalo moji teoriji, pač pa sem v njem zajemal novo vspodbujenje k daljšemu izučavanju prirode. Če stojim pred vami in se bojazljivo pripravljam razvijati svoje načrte, storim to za to, ker se spominjam prerokovanja Izajije: „In zbero se z vseh koncev zemlje vsi narodi in plemena in bodo združeni pod znamenjem Odrešenikovim“. Kje, vaša svetlost, vprašam vas, nahaja se nasprotje z mojimi načrti? Mari se do konca sveta nimajo izpolniti prorokovanja in se evangelij oznanovati po vseh koncih zemlje.

— To je res, gospod, — odgovoril je kardinal. — Jaz sem že skoro prepričan o istini vaše teorije in čez nekoliko dni vam bodem izposloval priložnost, da bodete svoje načrte razložili njiju veličanstvoma. Če se vam veliko delo posreči, bode torej večji uspeh, katerega je dosegel kak kristijanski vladar, in Ferdinand in Izabela bodeta najsrečnejša vladarja.

Kolumb je odšel od kardinala popolnoma zadovoljen in srečen. Drugi dan je že dobil ukaz, da se ima nemudoma oglasiti pri dvoru, da se predstavi njinima veličanstvoma.

Odločeni čas je Kolumb prišel na dvor. Skromno pa vendar z zavednostjo svoje vrednosti, je stopil v spremstvu velikega kardinala pred vladarsko dvojico.

— Gospod Kolumb, — je prijazno rekla kraljica, ko je Kolumb spoštljivo se približavši podnožju prestola pokleknil, — vstanite! Toledski nadškof je goreče priporočil nama vašo ponudbo, moj soprog, kralj, in jaz sama, sva želela videti človeka, ki nama obeta, proslaviti vladanje z novimi odkritji, katera ne bode le zboljšala gmotnega stanja dežele, temveč tudi služila v spreobrnenje nevernikov k pravemu Bogu, ki ga še ne poznajo.

— Vaše veličanstvo, — odgovoril je Kolumb, in se spoštljivo priklonil pred kraljevsko dvojico. Srce moje je prenapolnjeno s hvaležnostjo do vas in do kralja, vašega soproga. Najvišji naj mi bode porok, da moji načrti niso le izmišljotine praznega uma, drugače bi se tudi ne bi upal približati stopnicam prestola. Zato se pa trdno nadejam, da mi njiju veličanstvi izkažeta milost katere prosim!

— Vaši predlogi, gospod — začel je kralj s svojo nevadno hladnostjo, — so vredni vse pozornosti, a vendar je mnogo proti njim, kajti presegajo meje vseh dosedanjih poskusov

— Jaz se udano upam oporekati vašemu veličanstvu, — odgovoril je Kolumb in opozoril na odkritja Portugalcev. — Mari ta odkritja niso jasno pokazala tega, kar se je poprej zmatralo za nemogoče in nezaslišano? Zakaj bi mi obupali o uspehu, ko imamo pred seboj tako očividne podatke?

Kolumb je v kratkih ali jasnih besedah razložil svoje načrte. Malo znan z dvornimi običanji je govoril z naudušenjem in resnostjo, ki je segla globoko v srce poslušalcem. Kraljica Izabela je ganjena do dna srca pazljivo in prijazno poslušala odločnega naudušenca. Kralj Ferdinand se je zanimal za njegovo teorijo, a on se je bolje premagoval in ni kazal svojega zanimanja, če tudi naposled se ni mogel vzdržati, da bi ne bil dal znamenja odobrenja. Načrti Kolumbovi so razvneli v njem slavoljubje. On je že videl, kako je njegova slava zatonila slavo

Portugalcev, kako se je blagajna napolnila z zlatom iz novih odkritih dežel. Na videz je pa ostal hladen in miren.

Ko je končal Kolumb svoj govor, je nastalo molčanje, katero je pretrgal kralj.

— Vaši predlogi so drzni, gospod Kolumb, — rekel je, — in če tudi vaša domišljija vas utegne predaleč zapeljati, vendar se mi zdi, da so vaši načrti osnovani na naučni podlagi in podatki. Sedaj je treba vaše predloge predložiti razsodbi učenjakov in poslušati njih mnenje, predno se lotimo organizacije ekspedicije, katero priporočate. V vsakem slučaju se bodemo spominjali vas in bodemo hvaležni za vaše predloge.

— Jaz se tudi zahvalujem vam, gospod — zaklicala je kraljica, — za nam skazano zaupanje in odkritje vaših načrtov. Če tudi jih ne morem oceniti z znanstvene strani, vendar so v meni vzbudili veliko zanimanje in pripravljena sem v soglasju s kraljem delovati na njih uresničenje.

— Pri tacih okoliščinah moja prevzišena gospa soproga gotovo ne bode imela ničesa proti temu, da se ta stvar naznani pradskemu prijorju Ferdinandu de Talavera! — rekel je kralj obrnivši se k kraljici. — Naj on skliče znanejše zvezdoznance, sveto- in zemljepisce na posvetovanje, da vkupe s Kolumbom pretresejo njegove načrte.

— Jaz se popolnoma strinjam z vami odgovorila je kraljica — in seveda bode Kolumb znal dokazati pred gospodo znanosti resnične svoje teorije!

Kolumb se je nizko poklonil in bil milostno odpuščen. (Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

— **Vojne od leta 1863. do 1896.** Poslednji zvezek statističnih objav družbe Rudečega križa v Genfu („Bulletin International des Sociétès de la Croix Rouge") objavlja med ostalnim jako zanimivo statistiko vojen, ki so bile od leta 1863. do letos. Te številke kažejo, da so imele evropske države tekom poslednjih 33 let 117 vojen in sicer 31 v Evropi sami, 39 v Aziji, 39 v Afriki, 7 v Ameriki in 1 v Avstraliji. Vse te vojne štejejo skupno 246 vojnih let. Nikakoršne vojne niso imeli v omenjeni dobi samo male države Belgija, Grška, Luksemburška, Švedska, Norveška in Švica. Po jedno vojno so imele: Bolgarska, Danska in Romunska; po dve: Črnagora in Portugalska; tri Nizozemska; štiri Srbija, pet Avstro-Ogerska, šest Italija, po sedem Nemčija in Španjska, deset Turčija, trinajst Rusija, štririindvajset Francija in jedenintrideset (!) Angleška. V isti dobi bilo je v Aziji 53, v Afriki tudi 53, v Ameriki 68 in v Avstraliji 4 vojne. Iz med omenjenih 198 vojen vsega sveta bilo je 93 državljanskih (medsobnih).

— **Pot na solnce.** Neki ameriški zvezdoznanec je proračunal nastopno: Mislite si železniško progo do solnca; ako bi vlak priletel 40 angleških milj v jedni uri, ne da bi postajal kje, trebal bi do solnca 265 let. Cena za vožnjo znašala bi 930.000 dolarjev (3,721.000 kron), ako računamo le štiri stotinke za jedno milijo. To bi bil seveda nekoliko drag izlet.

Novice.

Občni zbor Družbe sv. Cirila in Metoda

(Dalje.)

Nova in zelo praktična naprava za izvabljanje drobiža iz žepa veselih ljudij so nabiralniki. Do duše me je ganilo, ko so mi ubogi ljubljanski delavci poslali 4 nabiralke napolnjene s svojimi trdo prisluženimi novci. 200 nabiralnikov že stoji v gostilničnih, čitalniških in raznih mizah rodoljubov slovenskih. Ker se po novih vedno še poprašuje, jih dobimo te dni še 200 iz neke ljubljanske izdelovalnice. Po nabiralnikih postaja družba sv. Cirila in Metoda in naša narodna borba znana vsem slojem prebivalstva. Hvalevredno delo opravljate, gospoda, ako večkrat poprašate narodne krčmarje in kavarnarje, kje je družbin nabiralnik.

Posebno vesel bode družbin finančni minister, ako se bode dalo vneti častite člane družbe sv. Mahorja da bi se spominjali z malimi darovi naše družbe ob sprejemu knjig družbe sv. Mohorja. V tem obziru se lepo priporoča gg. poverjenikom in vspehi bodo krasni. V kratkem dobi družba tudi slovenske vžigalice, ki naj bi vžigala tudi mrzla srca za narodno stvar. Tako bodemo mogli reševati v družbtnih zavodih v prihodnje še po več, kakor po 1500 slovenskih otrok in kazati nasprotnikom, ki so sovražno zbirali v armadah „Schulvereina" in „Lege nazionale", da nimajo še volje udati se jim na milost in nemilost.

Težka leta so pa nastopila za družbino blagajnico, ko je bilo družbino vodstvo primorano, oskrbeti družbi lastne domove, namreč šolski poslopji v Trstu in Velikovcu. Šolsko poslopje pri Sv. Jakobu v Trstu je stalo družbo s popravami vred okrolih 20.000 gld. in prekrasna nova šola v Št. Rupertu pri Velikovcu, katera imponuje tudi Nemcem, ki so nas doslej imeli za barbare, bode stala do 30.000 gld. Z zlatimi črkami se lesketa na velikovškem poslopju napis „Narodna šola". V poslopju bode prostora za deško in dekliško ljudsko šolo, za notrajno višjo dekliško izobraževalnico in nekako gospodinjsko šolo ter za stanovanje šolskim sestram učiteljicam. Če kdo, se je posebno blagajnik krčil proti tem velikim izdatkom. Ali potrebni so bili, da nas niso škodoželjni Italijani, katerim smo prej plačevali visoko najemščino za hišo, nekega dne vrgli pod kap. S kom imamo opraviti, je pokazala zlobna roka, ki je hotela lani sv. Štefana dan našo tržaško šolo zažgati, le, da se ji ni posrečila peklenska nakana. Napravila je samo banki „Slaviji„ kot zavarovalnici, naše hiše 111 gld. škode. Kako zadovoljni so koroški bratje, da so dobili svoj „Narodni dom" v Velikovcu, dokazujejo obilni darovi. Stoj tedaj trdno in ponosno naš svetilnik prosvete na bregu Jadranskega morja, okoli sebe zbiraj ladije slovenskih družin in kaži besnim Italijanom, da so Slovenci še tukaj doma. Stoj nepremakljivo veličastni branik naše narodnosti pri Velikovcu in ne dovoli, da bi le za ped se še kdaj pomaknila meja slovenskega jezika proti jugu! Vjunači dolga stoletja zatiranim bratom na oni strani Karavank potrta srca in še pozni vnuki naj se v tebi radujejo ob sadovih požrtvovalnosti svojih prednikov.

Toda od kod bode jemala družba denar za tako obširno delovanje? Nadejajmo se, da dokler bode trajala sila, bode skrbela božja previdnost in dobrodelnost Slovencev. Kadar pa poneha nevarnost, katera nam preti s poginom, tedaj bode tudi vodstvo naše družbe poslano zasluženi pokoj, naš finančni minister bode odpisati dal ves ta narodni davek slovenskim rodoljubom in ga naložil ramenom, katerim gre po pravici in mi bomo sešli se le-še v beli Ljubljani v polnem številu ter veseto zapeli: „Te Deum laudamus!" Hvala Bogu, mi smo rešeni! (Konec sledi.)

— **Spominsko ploščo kanoniku Jeranu** bodo odkrili dne 14. septembra v njegovi rojstni hiši v Javorjah nad Škofjo Loko. Slavnostni govor bo imel č g. kanonik Kalan

— **Slovesna otvoritev »Narodnega doma« v Ljubljani** vršila se bo dne 11. oktobra po sledečem vsporedu: V predvečer slavnostna predstava v deželnem gledališču, ob 11. uri slovesno blagoslovljenje, potem slavnostno zborovanje, po katerem se izroče posamičnim narodnim društvom zanje določeni prostori, opoludne banket, zvečer velika beseda, po besedi ples.

— **Slovesno umeščenje** novega tržaškega škofa Šterka se je vršilo na Mali Šmaren

— **Efektno srečkanje** „Glasbene Matice", ki se je vsled potresa preložilo, vrši se dne 15 oktobra 1897. Odbor prosi vse one, ki so obljubili v ta namen kak dobitek, da istega blagovolijo oddati.

— **Ministerski predsednik grof Badeni** mudi se te dni na Primorskem.

— **Kapela lurške matere Božje na Triglavu.** Dovski župnik preč. g. Aljaž stavi na Kredarici lično kapelo lurške Metere Božje. Kapela se že prihodnje dni blagoslovi. Darove za kapelo sprejema g. župnik.

— **Na kranjski gimnaziji** otvori se vsled velikega števila dijakov za prvi razred paralelka.

— **Cesar je pomilostil** 25 kaznjencev in kaznjenk. Od teh so pomiloščeni 3 v Mariboru, 2 v Kopru in 2 v Begunjah.

— **Zastrupljenje z mlekom.** V Vipavi je obolelo 13 otrok, ker so povžili mleko od krav, katere so dobile za krmo trtno listje iz vinogradov, ki so se škropil z modro galico.

— **Brezsrčen oče.** V Gornjem gradu je neki zidar hoteč zastrupiti svojo 5 glav broječo družino, vrgel v kavo mišice. Komaj je družina zavžila kavo, čutili so vsi grozne bolečine. Le ker je takoj prišel zdravnik, mogoče je bilo še rešiti zastrupljence. Brezsrčnega očeta, pri katerem so našli še $^1/_2$ kilograma mišice so zaprli.

— **Sumljiv mož.** Tukajšnji 72letni čevljar Iv. Čarman je na sumu, da je umoril svojo 73letno ženo. Izročili so ga deželnemu sodišču. V nedeljo dne 6. septembra popoludne se je zakonska dvojica mudila v Štepanji vasi. Z njima je bil tudi 3letni otrok, sin Čarmanove hčere. Ondi spili so 2 litra vina in se napotili na večer domov, vendar ni od takrat nikdo več videl Čarmanove žene. Mož se je izrazil, da je žena na potu zaostala in najbrže ponesrečila. Triletni fantek pa pripoveduje, da sta se mož in žena pri nekem mostu sprla, da je mož ženo s palico po glavi udaril, ji vzel nekaj iz žepa in jo pahnil v vodo. Čarman rad pije in verojetno je, da je zahteval od žene denar, katerega je ravno imela, a ker ga mu ni hotela dati, sta se sprla. Pri Čarmanu so res našli 10 gld. denarja, o katerih ni videl povedati, kje jih je dobil. Preiskava bo dognala, če je Čarman res umoril svojo ženo.

— **Ubegel obsojenec.** Tržaško vojaško sodišče je pred nekaj meseci obsodilo korporala Škrla na 12 let v ječo, kakor znano, ker je nedavno ustrelil svojo ljubimko. Škerl je tudi nase obrnil samokres in si zapodil krogljo v prsa. Ker je bil težko ranjen, je ležal v vojaški bolnici, iz katere je te dni na čudovit način zbežal V isti sobi kakor on ležala sta dva bolna vojaška obsojenca. Škrl je oblekel uniformo jednega teh bolnikov in si opazal predpasnik, kakor ga nosijo strežaji v bolnici. Potrkal je na to na vrata. Na straži stoječi vojak, videvši predpasnik, mu je odprl. Škrl je šel potem na stranišče in splezal ob strelovodu iz tretjega nastropja na tla, preskočil zid in zbežal. Ujeli ga doslej še niso.

— **Velik požar** je uničil v Hrastji pri Ljutomeru deseterim posestnikom vsa poslopja; nekaterim je zgorela celo živina.

— **Redkost.** V Lustbüchlu na Štajerskem je letos pobila toča. Nekemu tamošnjemu posestniku je hudo poškodovana trta začela z nova poganjati in ima veliko grozdov, ki seveda ne dozore.

— **Nesreča pri vojaških vajah.** Pri vojaških vajah v Moczyski v Galiciji so štiri vojake podrli in pohodili konjiki. Vsi štirje so težko poškodovani.

— **Čuden samomor.** Pedesetletna uradniška vdova Marija Koričin v Levovu se je s sekiro močno udarila po glavi in bila takoj mrtva. Sodi se, da je bila zblaznela.

— **Ljubljenca zaprli.** Na Reki zaprli so Franca Tijana in Frančiško Hlupič iz Zagreba. Hlupič je žena nekega delavca Ukradla je možu 60 gld. in uro in pobegnila z omenjenim svojim ljubljencem.

— **Umorjeni policijski komisar.** Policijskega nadkomisarja Leopolda Pasqualija je v Rimu na ulici ustrelil neki Marchioni z revolverjem. Napadovalec je bil še le nedavno izpuščen iz ječe. Streljal je tudi na policijste, ki so ga zasledovali, a k sreči ni nobenega zadel. Policijsti so ga prijeli in odpeljali v zapor.

— **Oropani dragoceninar.** V Inomostu so te dni tatovi odprli s ponarejenim ključem prodajalnico nekega dragoceninarja in urarja in vse pokradli. O tatovih se ničesa ne ve.

— **Strašna ženska.** V Misarji v Srbiji so zaprli neko žensko in njena dva ljubčka. Najela je bila oba ljubčka, da sta umorila njenega tretjega moža Njena hčer je slišala pogovor mej materjo in morilcema in jih ovadila. Preiskava je že dognala, da je ta ženska tudi svoja prva dva moža bila umorila.

— **Avstrijska pošta v Carigradu** je poslovala ves čas za zadnjih nemirov, če tudi ni bilo varno. Odpošiljala je po železnici in po ladijah poštne pošiljatve. Druge pošte niso bile v nič večji nevarnosti, a so vendar vse bile ustavile svoje poslovanje.

— **Velika povodenj na Ogerskem.** Dne 6. t. m. je v Šopronju in okolici bila silno velika nevihta z nalivom. V neki vasi je treščilo v gospodarsko poslopje, ki je zgorelo, ljudje so pa bežali v karmelitski samostan na goro, ker je voda jim silila v hiše. V drugih vaseh so ljudje bežali pod strehe. K sreči se ni nikdo ponesrečil.

— **Grozno povodenj** imeli so v Vzhodni Sibiriji. Dne 19. avgusta je bil silen vihar, potem se je vlila ploha in je bila dva dni. Vse reke so izstopile in na tisoče kvadratnih kilometrov poplavale. Železnica je tako poškodovana, da so morali za dalje časa promet ustaviti. Ne ve se, če se sploh letos še železnica popravi, ker se ondu kmalu začne zima.

— **Mučenje otroka.** V Prerovu ima neki upokojeni uradnik pri sebi štiri neomožene hčere, od katerih imate že dve nezakonska otroka. Jeden otrok je nekaj pohabljen in bi se ga zatorej bili radi znebili. Zaprli so ga v klet in mu dajali le malo jesti, da umrje. Bil je v kleti devet mesecev. Jedenkrat so slišali ljudje neko ječanje v kleti in so stvar naznanili žandarmeriji. Prišel je žandar in hotel videti otroka, a so mu pokazali sestrinega otroka. Žandar se ni dal preslepiti, zahteval je ključ od kleti in našli so v njej otroka, katerega so odposlali v sirotišnico.

— **Nesreča na novi železnici.** Dne 6. t. m. je peljal na novozgrajeni vicialnin železnici Loszoncz-Azzog na Ogerskem vlak z dvajsetimi vagoni in dvema lokomotivama za poskušnjo. Z vlakom se je peljalo kacih 120 oseb. Vlak je zadel v dva tovorna vagona, katera so pozabili na šinah. Obe lokomotivi in več vagonov se je zdrobilo Dva potnika, jeden strojevodja in jeden zaviralec so bili takoj mrtvi. Več drugih oseb je hudo poškodovanih.

— **Nova jama.** Na dalmatinskem otoku Izola Longo so našli neko podzemeljsko jamo, katero je šla preiskavat posebna komisija.

— **Uboj na odru.** V Požarevcu na Srbskem so diletantje te dni predstavljali znano opero iz srbske zgodovine „Bitka na Kosovem“, v kateri igri zabode Miloš Obilić sultana Murada. Pri predstavi je predstavljalec Miloša Obilića v preveliki navdušenosti svoj ostro nabrušeni handžar zabodel predstavljalcu sultana Murada s tako silo v prsa, da se je slednji zgrudil — mrtev.

— **Zastrupljenje cele rodovine.** V Cordignanu blizu Brescie na Laškem je umorila vse jednajst članov rodbine Arsi. Zavžili so opoludne gobe, katere so bili otroci nabrali v sosednem gozdiču, katere pa so bile strupene.

— **Okradeni orožniki.** V nekem selu blizu Lipnice na Moravskem se te dni udrli drzni tatovi v vojašnico orožnikov ter odnesli vsem orožnikom obleke. Kljubu vsemu zasledovanju in poizvedovanju doslej niso mogli dobiti tatov. Zanimivo je, da so lani tatovi iz dvorišča iste vojašnice ukradli svinjo in da so naslednjega dne podtaknili orožnikom gotove klobase. To je vsakako lopovski humor više potencije

— **Zblazneli strojevodja.** Strojevodja na železnici Werdling-Hodendorf Janez Vudec je mej vožnjo v zblaznelosti se z vso silo s svojim vlakom zaletel v neko drugo lokomotivo, in je pri tem se ubil.

— **Surov hišni gospodar.** Hišni posestnik A. F. v Zagrebu se je te dni bil zjezil nad svojimi gostači in s kolom vse iz hiše spodil. Še le policija je gospodarju razložila, da to ne gre.

— **Nesreča na morju.** Avstrijska jadernica „Adele“ se je potopila na potu v Marseille. Ladija je bila zadela v neki francoski parnik. Od moštva je utonil Janez Bezjak, drugi so se rešili.

Loterijske srečke.

V Brnu dne 9. sept. t. l.: 56, 13, 9, 61, 12.
Na Dunaji dne 5. sept t. l.: 40, 74, 70, 81, 65.
V Gradci dne 5. sept. t. l.: 30, 33, 43, 6, 66.

Velika množina frišnih in izvrstnih

brinovih jagod

se dobi na prodaj po nizki ceni pri

Josipini Koren v Ljubljani,

Sv. Petra nasip št. 37.

Kathreiner-
Kneippova sladna kava
je kot
primes k bobovi kavi
edino zdrava
kavina pijača.

Dobi se povsod, pol kile za 25 kr.

Svarilo! Zaradi ničvrednih ponarejenih izdelkov je treba paziti na izvirne zavoje z imenom:

Kathreiner

Vizitnice

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 29. avg 1896. Pšenica gld. 8·— kr., rž gld. 6 — kr., ječmen gld. 5·50 kr., oves gld. 6·50 kr, ajda gld. 8·— kr., proso gld. 6·— kr., turšica gld. 5·— kr., leča gld. 12 — kr., grah gld. 10 — kr., fižol gld. 10·— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

NOVO! Prenarejene zvezdne ure NOVO!

Hadfad Watch Company

imajo nalog vse švicarske ure odstraniti. Prenarejena ura, katera ima povsem **novo urno sestavo**, je, kar se tiče natančnosti nedosežna. Prenarejena ura bo v umetnem ciseliranem inmasivnem façon - pokrovom razposlana **Façon zlato** je nova zlatobarvna tvarina, američanske iznajdba, in ta zlata barva ni samo zunanja ampak **skoz in skoz, in je neobčutljiva proti kislinam, kakor pravo zlato.**

Cena samo 5 gld.

Te prenarejene ure so vsled posebne zlite kovine tako pravim zlatim uram podobne, da jih še veščaki ne morejo razločiti, tudi ne zavoljo njih umetnega dela. Mi prevzamemo za prenarejene ure od Hartford Watch Comp. popolno poroštvo, da nikoli ne zgube **pravo zlato barvo.** Cena z 3 façon zlato-pokrovi (odskočni pokrov, savonete) **samo 5 gld.**

Cena samo 5 gld

Notranje delo prenarejene ure je tako fino in natančno, da jo vsakemu, kedor želi dobro uro imeti, najtopleje priporočamo. Vsaki uri bode priloženo 3 letno pismeno poroštvo. Vsakdo ima pravico v teku 8 dni svoj denar nazaj zahtevati, ako mu naša prenarejena ura ne dopade. Cena z façonzlatmi pokrovi le 5 gld.

Prosimo pa naše prenarejene ure od Hadfad Watsch Comp. ne z enakim, toda ničvrednim izdelkom premeniti. Vsaka ura ima vtisnjeno tvrdko Hadfad Watsch Comp. Razpošilja proti poštnem povzetji tvrdka za ure

Anton Rix & Bruder

Dunaj II. Praterstrasse 16.

K uram pripadajoče façonzlate verižice sportfaçon le **3 gld.**

Svarilo.

Neka dunajska tvrdka ponareja naša oznanila in ponuja zvezdne ure po 6 gld, pa so navadne Goldin ure, katere mi po 4 gld prodajamo. Vsaka ura naj se vrne, katera nima napis „**Hadfad Watsch & Comp**“ na kazalu in notranjem delu, ali naj se na nas obrne, da mu k njegovi pravici pomagamo. (11)

Odgovorni urednik: **Avgust Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**